

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА
ПРАКТИЧНА НАСТАВА

III ГОДИНА

ЗЕМЈОДЕЛСКО-ВЕТЕРИНАРНА СТРУКА

Техничар за хорџикулџура

Скопје, 2007 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ПРАКТИЧНА НАСТАВА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за хортикултура

1.2.2. Струка: земјоделско - ветеринарна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Практична обука

1.4. Година на изучување на наставниот предмет

1.4.1. Трета

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 5 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 180 часа

1.6. Статус на наставниот предмет

1.6.1. Задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по предметот *џрактична настава* ученикот стекнува знаења и вештини и се оспособува:

- да одгледува градинарски и цвеќарски култури во зеленчукова градина;
- да подига тревници;
- да произведува градинарски и цвеќарски култури во заштитени простори;
- да врши безпочвена култивација на градинарски и цвеќарски култури;
- да врши резидба, пинцирање и чистење на цвеќарските култури;
- да уредува ентериери;
- да реализира проекти за паркови;
- да уредува природни, селски и водени градини;
- да подготвува зеленчук и цвеќе за пазар;
- да ракува со машините за производство на градинарски и цвеќарски култури;
- да применува мерки за заштита при работата;
- да развива креативност во уредување на ентериери;
- да развива позитивни ставови за заштита на животната средина.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставните содржини, односно за постигнување на поставените цели по предметот *џрактична настава* потребно е ученикот да поседува претходни знаења од наставните предмети: биологија, хемија, ботаника со систематика, педологија, методи на размножување и селекција, земјоделска техника и практична настава од втора година, како и од предметот основи на земјоделие со ветеринарство од прва година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Бр. на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу тематските целини и меѓу предметите
1. ЦВЕЌАРСТВО НА ОТВОРЕНО	35	<p><i>Ученикој:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги познава локалитетите за одгледување на типични градинарски и цвеќарски култури; - да го проценува местото за подигање на зеленчукова градина; - да применува ѓубрење со минерални и органски ѓубрива; - да избира соодветни мерки за сузбивање на болестите и штениците кај градинарските култури; - да определува мерки за борба против сушата; - да произведува расад и друг посадочен материјал од градинарски и цвеќарски видови; - да составува тревни смеси за подигање на тревници; - да применува мерки за грижа на 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на наставни содржини преку: усно излагање, слики, цртежи и графофолии; - организирање на практична настава во училишна економија и на терен во блиската околина; - демонстрирање на производство и користење на расад од градинарско и цвеќарско производство; - демонстрирање на сеидба на тревни смеси; - презентирање на карактеристики за препознавање на едногодишни и двегодишни градинарски и цвеќарски видови; - објаснување за 	<ul style="list-style-type: none"> - Методи на размножување и селекција - Производство на цвеќе во заштитени простори - Цвеќарство на отворено - Земјоделска техника - Стандардизација и контрола на цвеќе

		<p>цветните трајници;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги препознава грмушките според нивниот хабитус; - да декорира простори со користење на ползавици; - да одгледува едногодишни и двегодишни цвеќарски видови; - да одгледува зачински и лековити растенија; - да ја развива својата креативност за вертикално озеленување на објекти. 	<p>морфологијата, стопанското значење на зачинските култури.</p>	
<p>2. ПРОИЗВОДСТВО НА ЦВЕЌЕ ВО ЗАШТИТЕНИ ПРОСТОРИ</p>	<p>35</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува видовите заштитени простори; - да применува агротехнички мерки во заштитен простор; - да произведува расад и друг посадочен материјал од градинарски и цвеќарски видови; - да врши беспочвена култивација на градинарски и цвеќарски видови; - да разликува водена од супстратна култивација; - да изработува шеми на плодоред; - да ги проценува условите за здружено одгледување; - да врши ѓубрење со минерални 	<ul style="list-style-type: none"> - Организирање на практична настава во училишна економија и на терен во блиската околина; - демонстрирање обработување на почвата во заштитен простор со механизација и алат; - демонстрирање техники за ѓубрење со природни и вештачки ѓубрива; - демонстрирање техники за беспочвено одгледување на градинарски и цвеќарски видови; - објаснување за биолошка 	<ul style="list-style-type: none"> - Методи на размножување и селекција - Производство на цвеќе во заштитени простори - Земјоделска техника - Стандардизација и контрола на цвеќе

		<p>и органски ѓубрива;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да избира соодветни мерки за заштита на растенијата; - да залева градинарски и цвеќарски видови; - да изведува резидба, пинцирање и чистење на цвеќарските видови; - да дава совети за чување на цвеќарските видови за време на летниот и зимскиот период. 	<p>заштита на растенијата од болести и штетници;</p> <ul style="list-style-type: none"> - давање инструкции за изработка на проектна задача; - демонстрирање техники за наводнување на градинарските и цвеќарски видови со различни системи за наводнување. 	
3. ПОДИГАЊЕ И ОДРЖУВАЊЕ НА ПАРКОВИ	40	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги лоцира и уредува дворните површини; - да ги одбира растителните видови според климата во даденото подрачје; - да ја проценува конфигурацијата на теренот; - да ги уредува зеленилата за јавно користење, ограничено користење и специјални намени; - да учествува во димезионирање на парковите, организација на просторот и нивно зонирање; - да ги разликува местата за секојдневен, неделен и годишен одмор во паркот; - да реализира проекти за уредување на паркови; 	<ul style="list-style-type: none"> - Организирање на практична настава во училишна економија, градски, локални паркови и паркови и зеленила; - демонстрирање начини на уредување на дворови; - објаснување за начини на уредување на зеленилата за јавно користење, со ограничено користење и за специјални намени; - демонстрирање како се креираат паркови со зеленила со разни видови растенија; - демонстрирање начини на изработување на: прстест, 	<ul style="list-style-type: none"> - Методи на размножување и селекција - Производство на цвеќе во заштитени простори - Цвеќарство на отворено - Земјоделска техника - Стандардизација и контрола на цвеќе

		<ul style="list-style-type: none"> - да креира паркови со зеленила со разни видови растенија; - да употребува архитектонски елементи во парковите; - да ги познава стиловите на озеленување; - да уредува природни, селски и водени градини; - да изработува прстест, радијален, мозаичен, линиски и комбиниран систем на зеленила; - да вметнува главни и споредни елементи при уредување на паркови; - да избира украсни треви при подигање на тревници; - да изработува календар на работните задачи во парковите во текот на една календарска година. 	<p>радијален, мозаичен, линиски и комбиниран систем на зеленила;</p> <ul style="list-style-type: none"> - давање инструкции за изработка на проектна задача; - објаснување начин на изработка на календар на работните задачи во парковите во текот на една календарска година. 	
4. СТАНДАРДИЗАЦИЈА И КОНТРОЛА НА ЦВЕЌЕ	35	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги следи физиолошките и биохемиски процеси на зеленчукот и цвеќето во побербената фаза и да ги отстранува евентуалните последици; - да подготвува зеленчук и цвеќе за пазар; - да избира амбалажа за пакување 	<ul style="list-style-type: none"> - Организирање на практична настава во училишна економија и на терен во блиската околина; - користење на свежи материјали од зеленчук и цвеќе; - објаснување за избор на 	<ul style="list-style-type: none"> - Производство на цвеќе во заштитени простори - Цвеќарство на отворено - Стандардизација и контрола на цвеќе

		<p>на зеленчук и цвеќе;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да складира зеленчук и цвеќе; - да ги применува критериумите за стандардизација на зеленчукот и цвеќето; - да чита и пополнува контролни документи; - да пакува зеленчук и цвеќе. 	<p>амбалажа за пакување на зеленчук и цвеќе;</p> <ul style="list-style-type: none"> - објаснување како се следат критериумите за стандардизацијата на зеленчукот и овошјето; - објаснување употреба на контролен документ за квалитетот на зеленчукот и цвеќето. 	
5. ЗЕМЈОДЕЛСКА МЕХАНИЗАЦИЈА	35	<ul style="list-style-type: none"> - Да ракува со машините за обработка на почвата, уредувањето, дренажата и обликувањето на површините; - да користи земјоделска техника за: ѓубрење, сеидба, садење и расадување; - да ги користи машините за заштита на растенија; - да користи машини и уреди за наводнување; - да врши дезинфекција на почвата; - да користи машини за подготовка на супстрат; - да користи машини за поставување на пласични фолии; - да ги употребува машините за 	<ul style="list-style-type: none"> - Информирање за условите за работа со земјоделската техника; - демонстрирање на работни операции при ракување на одделни земјоделски машини; - демонстрирање на примена на заштитни мерки при работа; - поттикнување на самостојно работење при ракувањето со земјоделската техника. 	<ul style="list-style-type: none"> - Методи на размножување и селекција - Производство на цвеќе во заштитени простори - Цвеќарство на отворено - Земјоделска техника - Стандардизација и контрола на цвеќе

		<p>производство на расад во коцки, контејнери и саксии;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ракува со машините за берба на градинарски култури; - да користи машини и опрема за пакување на градинарските и цвеќарски видови; - да користи алат за обликување на украсни жбунови и дрвја; - да применува заштитни мерки при работа со земјоделската техника; - да ја одржува земјоделската техника. 		
--	--	--	--	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Според зацртаните цели на задолжителната програма *ѝрактѝична настава* ќе се применуваат: дискусија, демонстрација, објаснување, инструктирање, набљудување, работа во групи, работа во парови, индивидуална работа, истражување и самооценување.

Активности на ученикот: вежба предвидени работни операции, открива односи и законитости, анализира, дискутира и презентира, истражува, критички размислува и одлучува, забележува, поставува прашања, доведува во врска (создава врска), пишува, анализира, диференцира, детерминира, покажува, применува, коментира и притоа тимски соработува со групата, сам се оценува и сл.

Активностите на наставникот: планира, организира и реализира практична настава, објаснува, организира работа во групи, ги поттикнува учениците на конгнитивно, психомоторно и афективно однесување, организира и реализира посета на: земјоделски стопанства, паркови, училишна економија, градски паркови, локални паркови, паркови и зеленила, складишта и саеми.

4.3. Организација и реализација на наставата

Наставата по предметот *ѝрактѝчна настиѝава* треба да се реализира преку изведување на практични операции, вежби, практични задачи во училишни економии, реални училишни компании, градски паркови, локални паркови, паркови и зеленила и складишта за градинарски култури и цвеќиња .

Со цел за поуспешно стекнување на знаења и умеења кои се однесуваат на психомоторната и психосоцијалната компонента, при организацијата и реализацијата на наставата по овој предмет треба да се остварат одредени практични активности и во соодветните трговски друштва кои се занимаваат со производство на градинарски култури и цвеќиња, како и за уредување на паркови и зелени површини. Карактерот на овој наставен предмет бара специфична организација на наставата, односно поделба на паралелката во две групи, што овозможува квалитетна настава и следење на процесите на работата.

4.4. Наставни средства и помагала

Во наставниот процес треба да се користат разновидни наставни средства и помагала: слики, цртежи, слајдови, филмови, интернет материјали, камера, телевизиски снимки, замјоделска техника, градинарски алат, градинарски производи (во свежа, сушена состојба), хербариуми, семиња и посадочен материјал од цвеќарски видови, хемиски заштитни средства, лабораториска опрема и сл.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Следењето и оценувањето на постигањата на учениците по предметот *ѝрактѝчна настиѝава* треба да се врши плански, систематски и континуирано во текот на учебната година. Тоа се остварува во соработка со сите учесници во воспитно-образовниот процес. Се остварува преку најразновидни форми и постапки: усни проверки, проверки и оценување на практичните способности и стекнатите вештини на учениците при вршењето на вежбите и практичните задачи.

Во текот на учебната година учениците се оценуваат најмалку со по две оценки во секое полугодие, а се утврдуваат полугодишни и годишни оценки.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет *ипраќиична настиава* треба да поседува лични, професионални и педагошки карактеристики, да е психофизички здрав, да е комуникативен и отворен за соработка, да поседува високи етички вредности, да ги применува литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да стекнал соодветно стручно образование, со и без работно искуство, да ја сака наставничката професија, да е добар организатор, креативен и способен за иновации во наставната технологија и постојано да се самообразува во структурата и во педагошката област.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставната програма *ипраќиична настиава* ја реализираат наставници со завршени студии по:

- *земјоделство* (градинарско-цвеќарска или општа насока).

Наставниците треба да имаат педагошко-психолошка и методска подготовка и положен стручен испит, согласно со Законот за средно образование.

6.3. Стандард за простор

Соодветно на карактерот на програмските содржини и целите што треба да се постигнат по овој предмет, наставата треба да се реализира во училница, кабинет и лабораторија, во училишната економија и во просториите во нејзините придружни објекти, магацини, паркови, цвеќари, ладилници и складишта за зеленчук и цвеќе. Наставниот простор треба да биде опремен соодветно нормативот за наставен простор и опрема за земјоделско-ветеринарната струка.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2007 година

7.2. Состав на работната група

1. Бранко Алексовски, раководител, Центар за стручно образование и обука - Скопје
2. д-р Стефанка Хаџипецова, професор, Факултет за земјоделски науки и храна - Скопје
3. Снежана Давчевска, наставник во СУГС „Браќа Миладиновци” - Скопје
4. Дејан Михајловски, АД „Семенарство” - Скопје
5. Виолета Ангелковска, Сојуз на Стопанските комори на Македонија

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2007 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по *практична настава* ја одобри министерот за образование и наука со решение број **11-4631/7** од **21.06. 2007** година.